

Holdninger til likestilling og vold mot kvinner

Attitudes towards gender equality and violence against women

Brita Gjerstad

Førsteamanuensis, Universitetet i Stavanger

brita.gjerstad@uis.no

Kathrine Skoland

Førsteamanuensis, Universitetet i Stavanger

kathrine.skoland@uis.no

Ragnhild Gjerstad-Sørensen

Forsker III, NORCE

ragj@norceresearch.no

Ingunn Studsrød

Professor, Universitetet i Stavanger

ingunn.studsrod@uis.no

Sammendrag

Partnervold er et globalt problem med store helsemessige, sosiale og økonomiske kostnader. Kvinner er særlig utsatt. Gjennom analyser av en spørreundersøkelse (N=1029) om holdninger til likestilling og holdninger til vold i nære relasjoner analyserer vi i) hvordan nordmenn vurderer ulike holdninger som trivialisierer og minimerer vold i parforhold, og ii) hvordan variasjoner i slike holdninger kan forklares av holdninger til likestilling. Funnene viser signifikante sammenhenger mellom holdninger til likestilling og holdninger til vold. Blant respondenter med negative holdninger til likestilling finner vi en gruppe som bagatelliserer vold mot kvinner. Studien viser at menn rapporterer mer negative holdninger til likestilling enn kvinner. Menn med negative holdninger til likestilling er langt på vei de samme som er tilbøyelige til å unnskyldte vold og mene at vold bør holdes i familien. Vi argumenterer for å se dette i sammenheng med en individualisering i samfunnet som stiller den enkelte til ansvar for sine valg. Vi stiller spørsmål om dette ansvaret blir større for kvinner som lever i en velferdsstat som slutter opp om likestilling og tilbyr hjelp til voldsutsatte.

Nøkkelord

partnervold, holdninger, likestilling, ansvarliggjøring, spørreskjemaundersøkelse, regresjonsanalyse

Abstract

Partner violence is a global problem with major health, social and economic costs. Women are particularly vulnerable. Through analyses of a survey (N=1029) on attitudes towards gender equality and attitudes to violence in close relationships, we analyze i) how Norwegians assess different attitudes that trivialize and minimize violence in relationships, and ii) how variations in such attitudes can be explained by attitudes to gender equality. The findings show significant correlations between attitudes towards gender equality and attitudes towards violence. Respondents with negative attitudes towards gender equality tend to downplay and privatize violence against women. The study shows that men report more negative attitudes towards gender equality than women. Men with negative attitudes to gender equality are to a large extent the same men who are inclined to excuse violence and believe that violence should be kept in the family. We argue that this should be seen in the context of an individualization in society that holds individuals accountable for their choices. We question whether this responsibility will be greater for women living in a welfare state that supports gender equality and offers help to victims of violence.

Key words

partner violence, attitudes, gender equality, blaming, survey, regression analysis

Introduksjon

Partnervold er et globalt problem både sosialt, helsemessig og økonomisk (Bjørnholt 2019, 34). Slik vold er kjønnset, noe som betyr at kvinner oftere enn menn er rammet av gjentagende og flere former for grov vold, seksuell vold og forfølgelse (Dale et al. 2023, 14–18). Både politisk og teoretisk har vold i parforhold blitt knyttet til manglende likestilling (Bjørnholt 2019, 34; Bjørnholt 2021, 2). Politisk ser vi dette i en aktiv likestillingspolitikk og bred innsats for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner, da med et særlig blikk på kvinners utsatthet (Studsrod et al. 2021, 13–17; NOU 2020: 17, 52; NOU 2003: 31, 20–22; Justis- og beredskapsdepartementet u.å., 14; Justis- og politidepartementet u.å., 2). Arbeidet skjer i tråd med internasjonale avtaler som understreker voldens kjønnete karakter, slik Istanbul-konvensjonen (2011) gjør med å påpeke at vold mot kvinner er et uttrykk for historisk ulikhet i maktforholdet mellom kvinner og menn. Denne erkjennelsen gjør arbeid for likestilling til en viktig del av innsatsen for å forebygge vold mot kvinner (Istanbul-konvensjonen 2011, for eksempel artikkel 4).

Teoretisk ser vi forbindelsen mellom vold i parforhold og likestilling i det at manglende likestilling løftes frem som en sentral forklaring på vold mot kvinner i parforhold (Dale et al. 2023, 18; WHO 2021). Manglende likestilling er imidlertid ingen entydig forklaring; det er høy forekomst av vold i parforhold også i likestillingslandet Norge. En kartlegging viser at 1 av 10 kvinner har vært utsatt for alvorlig fysisk vold av partner, og at 1 av 20 kvinner har vært utsatt for voldtekt av partner, og tallene øker (Dale et al. 2023, 14). I våre naboland ser vi det samme, og vi snakker derfor om «det nordiske paradokset» (Gracia og Merlo 2016, 28). Man er opptatt av likestilling og tar partnervold alvorlig (Karlsson et al. 2020, 422), og likevel er det relativt høy forekomst av vold.

Hvordan partnervold henger sammen med kjønn, likestilling og makt, har lenge vært et sentralt faglig og politisk spørsmål innen voldsfeltet (Bjørnholt 2020, 31), og mer kunnskap etterlyses (Bjørnholt 2021, 3; Webster et al. 2021, 386). Denne artikkelen bidrar med kunnskap om holdninger til vold og likestilling. Holdninger er viktige fordi de kan ha stor betydning for ofrene (Karlsson et al. 2020, 417–418; Gracia, Lila og Santirso 2020, 105). Dertil viser forskning at det er sammenheng mellom holdninger til vold og utøvelse av vold (Gracia, Lila og Santirso 2020, 109–113; Webster et al. 2018a, 24). Mye tyder på at holdninger som på ulike måter aksepterer vold, er utbredt (Gracia 2014, 380–381; Webster et al. 2018a, 129–135). Å få bedre innsikt i holdninger har derfor blitt en viktig del av arbeidet med å forhindre partnervold (Gracia, Lila og Santirso 2020, 117; Webster et al. 2018a, 24–31). Sammenhenger mellom holdninger til likestilling og holdninger til partnervold generelt og mot kvinner spesielt er derfor denne artikkelens hovedanliggende.

Gjennom analyser av en spørreundersøkelse om holdninger til likestilling og holdninger til vold i parforhold vil vi studere

1. hvordan nordmenn tar stilling til ulike påstander som indikerer hvorvidt man har holdninger som trivialisere og minimerer vold i parforhold, og
2. hvordan variasjoner i holdninger til vold i parforhold kan forklares av holdninger til likestilling, kontrollert for kjønn, alder og sosial posisjon.

Denne studien er inspirert av et interaksjonelt perspektiv på partnervold. I dette perspektivet er partnervold en konsekvens av en gjensidig interaksjon mellom individuelle faktorer (slik som personlighet, holdninger, kjønn, alder og så videre), samfunnsstrukturelle faktorer og den situasjonen enkeltmennesket befinner seg i (Vatnar og Bjørkly 2008, 266). Dette gjelder ikke bare forekomsten av volden, men også vår forståelse av den. Hva som regnes som vold,

vil kunne variere fra sted til sted, mellom sosiale sjikt og i ulike tidsepoker (Saur og Grøvdal 2019, 23–25). Ofte kategoriserer vi fysisk partnervold som grov eller mindre grov (Iversen og Rymoen 2016, 4). Andre former for vold i parforhold er psykisk, seksuell og kontrollerende atferd (WHO 2021). En annen måte å kategorisere vold på er å skille mellom episodisk vold, som er mer sporadisk, og vold som innebærer at den ene kontrollerer den andre i en slik grad at det preger hele forholdet (Johnson 2008, 14–47).

Likestilling i Norge

World Economic Forum (2022) rangerer Norge som det tredje mest likestilte landet i verden. Selv om Norge fortsatt har et kjønnsdelt arbeidsmarked (Østbakken og Frisell 2021, 24–25), det er få kvinner som er styrerepresentant eller daglig leder i aksjeselskap (Zedine og Fjærli 2022), og kvinner tjener mindre enn menn (Østbakken og Frisell, 2021, 22), skårer vi høyt på likestillingsindikatorer som kvinners yrkesaktivitet og utdanningsnivå (Gram 2019). Nordmenns utdanningsnivå er økende (Nygård 2021), og både menns og kvinners utdanningsnivå er høyt sammenliknet med EU (Steffensen 2016, 1). Dette skulle tilsi liten aksept for partnervold, tatt i betraktning at undersøkelser av holdninger i EU viser at høyere utdanning er forbundet med mindre aksept for partnervold (Gracia, Lila og Santirso 2020, 110) og mindre risiko for partnervold (Zapata-Calvente et al. 2019, 328). Også yrkesaktivitet er funnet å redusere risikoen for partnervold (Zapata-Calvente et al. 2019, 328).

Videre er det høy bruk av fedrekvoter i Norge (Gram 2019). Et av målene med fedrekvoten var å øke likestillingen i familien, og Kitterød og Teigen (2021, 58–63) finner at nordmenn er positive til likestilte familie- og kjønnsroller. Slike holdninger er forbundet med holdninger som ikke aksepterer vold mot kvinner (Flood og Pease 2009, 127–128). Samtidig har FN i sin vurdering av det norske likestillingsarbeidet bemerket seksualiserte framstillinger av kvinner og jenter i norske media og advarer om at dette kan føre til vold mot kvinner (CEW 2012).

De fleste er positive til likestilling (Kitterød og Teigen 2021, 70–104; Tyldum 2019, 29–51), og det har blitt flere, særlig kvinner, som mener at likestillingen bør føres videre (Kitterød og Teigen 2021, 71–80). Noen få, de fleste menn, mener derimot at likestillingen har gått for langt. I Kitterød og Teigens (2021, 73) materiale gjelder det fem prosent av mennene og i Fafos undersøkelse ni prosent (Tyldum 2019, 48). Sistnevnte viser også at finanskrisen i 2009 førte til en midlertidig større aksept for at menn burde bli foretrukket på arbeidsmarkedet, i både Norge og andre europeiske land (Tyldum 2019, 40–41). Tilbakeslag for likestilling er et tilbakevendende tema, særlig internasjonalt. For Norges del konkluderer Kitterød og Teigen (2021, 118) med at de ikke finner de økende protestene mot likestilling som vi ser i enkelte andre land.

Holdninger til likestilling henger sammen med holdninger til vold mot kvinner (Webster et al. 2018a, 63–93). Siden vi i Norge stort sett er positive til likestilling, kan vi forvente å finne overveiende negative holdninger til vold mot kvinner. Samtidig kan det også her tenkes å være grupper som er negative til likestilling, og som dermed vil ha unnskyldende eller trivialisierende holdninger til vold mot kvinner.

Hvordan holdninger rettferdiggjør partnervold

Holdninger til partnervold er et komplekst fenomen, og vi finner ulike tilnærminger til å studere slike holdninger. Webster et al. (2018a, 77–93) skiller mellom holdninger som unnskylder voldsutøveren og ansvarliggjør den voldsutsatte, holdninger som minimerer volden, mistillit til voldsutsatte kvinner og mangel på respekt for kvinners rett til å samtykke. For-

bindelsen mellom slike holdninger og likestilling er ikke entydig. Selv om man finner at det i land med mindre likestilling er flere som ansvarliggjør offeret (Ivert, Merlo og Gracia 2017, 561), og flere som ufarliggjør volden (Karlsson et al. 2020, 424), kan ikke holdningene forklares med hvor mye likestilling det er i landene (Ivert, Merlo og Gracia 2017, 561–563).

Kjønnsforskjeller i holdninger til partnervold går kort sagt ut på at kvinner er mer negative til partnervold enn menn. Kvinner aksepterer og rettferdiggjør volden i mindre grad enn menn (Gracia, Lila og Santirso 2020, 110, 115) og er mindre tilbøyelige til å klandre offeret (Ivert, Merlo og Gracia 2017, 561), mens menn anser volden som mindre alvorlig (Gracia, Lila og Santirso 2020, 111, 115; Karlsson et al. 2020, 424). Karlsson et al. (2020, 424) finner at yngre menn anser vold som mindre alvorlig enn eldre menn, men i andre studier er betydningen av alder inkonsistent (se for eksempel Gracia, Lila og Santirso 2020, 115). Blant dem med høyere utdanning og høyere økonomisk status er det mindre aksept (Gracia, Lila og Santirso 2020, 115). Tilsvarende er det større tilbøyelighet til å anse volden som mindre alvorlig blant yngre menn med lav selvrappportert sosial status, uten høyere utdanning og bosatt i distriktene (Karlsson et al. 2020, 426).

De ovennevnte studier er hovedsakelig gjennomført i Europa. Unntaket er Webster et al. (2018a), som rapporterer fra Australia. Studiene er med andre ord hentet fra samme vestlige sfære, men i land med varierende grad av likestilling. Dette gjør at vi ikke kan ta for gitt at effekten av demografiske variabler slår ut på samme måte i Norge.

Metode

Datainnsamling og rekruttering

Data er hentet fra en spørreskjemaundersøkelse (N = 1029) som inngår i prosjektet *The Integrated System of Domestic Violence Prevention*. Datainnsamlingen ble gjennomført av Kantar (www.kantar.com) i desember 2021. Kantar gjennomførte undersøkelsen i panelet sitt på nett etter førstemann-til-mølla-prinsippet. Etter tre uker hadde de nok deltakere og stengte surveyen. 1029 svarte på undersøkelsen av et bruttoutvalg på 3182. For å justere for frafall kom spørsmålene mot slutten i tilfeldig rekkefølge. For å justere for demografiske skjevheter i utvalget har vi benyttet en populasjonsvekt laget av Kantar som gjør det mulig å behandle vårt utvalg som et nasjonalt statistisk representativt utvalg.

Valg av variabler

Påstandene som måler holdninger, er hentet fra den australske National Community Attitudes towards Violence against Women survey (NCAS) (Webster et al. 2018b, 25–65), hvor de har operert med én skala som måler *holdning til vold mot kvinner*, «Community Attitudes Supportive of Violence Against Women Scale» (CASVAWS), og én skala som måler *holdning til likestilling*, «Gender Equality Attitudes Scale» (GEAS). Disse skalaene er validert og brukt gjentatte ganger i landsrepresentative utvalg og subpopulasjoner i Australia (Webster et al. 2018b, 71–116). Av ressursmessige, statistiske og tematiske årsaker valgte vi kun noen påstander fra hver skala. Vi valgte påstander som det var delte meninger om, og som til sammen sikret en viss bredde i tema. Etter datainnsamlingen vurderte vi hvordan påstandene tilpasset seg hverandre etter å ha blitt oversatt til norsk (fra engelsk) og satt i en norsk kontekst. Det er rimelig å anta at oversettelser av spørsmål og ulike kontekster kan påvirke validiteten av skalaene, fordi respondentene kan ha ulik forståelse av spørsmålene. Når vi vurderte den interne konsistensvaliditeten (cronbachs alpha), viste statistiske analyser at ikke alle variabler innenfor samme tema var korrelert (lav alphaverdi). Derfor gjennomførte vi egne prinsipalkomponent-analyser av spørsmålene og konstruerte nye holdningsskalaer.

Våre skalaer likner de australske, men de er noe mer generelle siden vi hadde færre spørsmål fra flere tema. Vi valgte også bort påstander med små bidrag til hovedkomponentene/faktorene. Til sammen har vi 8 *påstander om holdninger til vold* (Faktor 1 og 2) og 7 *påstander om holdning til likestilling* (Faktor 3 og 4) inkludert i analysene. Ettersom påstandene om holdninger til vold og likestilling kom i slutten av spørreskjemaet i tilfeldig og varierende rekkefølge, hadde enkelte av disse relativt få svar (se tabell 3). For å unngå for lav N (df) i analysene erstattet vi missing med gjennomsnittsverdi i prinsippal komponent-analysene.

Faktorene, som er laget ved å benytte «save factor score as variable»-funksjonen i SPSS, består av følgende påstander:

Faktor 1 består av holdninger som *unnskylder* og *trivialiserer vold*, (25,6 % av eigenvalue etter varimaxrotasjon):

- Familievold kan unnskyldes dersom det skjer som følge av at man har blitt så sint at man mister kontrollen.
- Familievold er privat og må håndteres i familien.
- Det er en kvinnes plikt å bli værende i et voldelig forhold.
- Familievold kan unnskyldes dersom den som utfører volden, er sterkt alkoholpåvirket / full.

Faktor 2 består av holdninger til vold som *mistenkeligjør* og *ansvarliggjør* kvinnen (23,3 % av eigenvalue etter varimaxrotasjon):

- Kvinner som ikke forlater en voldelig partner, er delvis ansvarlig for at volden fortsetter.
- Jeg tror ikke det er så vanskelig som folk sier, for kvinner å forlate et voldelig forhold.
- Kvinner som venter uker eller måneder med å anmelde seksuelle overgrep, lyver sannsynligvis.
- Kvinner som kjemper om omsorgsretten, dikter opp eller overdriver påstander om vold for å styrke sin sak.

Til sammen inkluderte vi sju påstander om holdninger til likestilling. Vi valgte påstander om holdning til likestilling *i samfunnet generelt, på arbeidsplassen og i parforholdet*. Gjennom prinsippal komponentanalyse har vi dernest identifisert to faktorer. Faktorene, som er laget ved å benytte «save factor score as variable»-funksjonen i SPSS, består av følgende påstander:

Faktor 3 om holdning til likestilling i samfunnet generelt og på arbeidsplassen (32,2 % av eigenvalue etter varimaxrotasjon):

- Mange kvinner overdriver når de sier at menn og kvinner i Norge behandles ulikt.
- Mange kvinner tolker feilaktig uskyldige kommentarer eller handlinger som sexistiske.
- Kjønnsdiskriminering er ikke lengre et problem på norske arbeidsplasser.
- På arbeidsplassen er menn bedre ledere enn kvinner.

Faktor 4 om holdning til likestilling i parforholdet og likestilling i nære relasjoner (20,5 % av eigenvalue etter varimaxrotasjon):

- Det er ikke bra for parforholdet at kvinnen tjener mer enn mannen.
- Når en mann og en kvinne begynner å date, bør ikke kvinnen ta initiativet til sex.
- I møte med andre menn er det helt naturlig at mannen ønsker å framstå som sjefen i parforholdet.

Tabell 1. Deskriptiv statistikk, faktorene.

	N	Minimum	Maximum	Gj.snitt	St.avvik
Faktor 1. Vold er et familieanliggende (fra uenig til enig)	1029	-8,05	1,09	,00	,995
Faktor 2. Kvinner overdriver vold (fra uenig til enig)	1029	-4,19	2,05	,00	,995
Faktor 3. Likestilling på arbeidsplassen og generelt (lav verdi er negativ til likestilling)	1029	-3,61	1,74	,00	,994
Faktor 4. Likestilling i parforholdet (lav verdi er negativ til likestilling)	1029	-4,41	1,66	,00	,994

Siden annen forskning viser variasjon i henhold til kjønn, alder, utdanning og inntekt (Webster et al. 2018b, 15–20), har vi også inkludert et sett med bakgrunnsvariabler som uavhengige kontrollvariabler. Her inngår kjønn, alder, utdanning og inntekt. Tabell 2 viser fordelinger på disse variablene.

Tabell 2. Kontrollvariabler.

		N	%
Kjønn			
	Kvinne	519	49,6
	Menn	510	50,4
Alder			
	under 30	202	19,6
	30–44	264	25,7
	45–59	264	25,7
	60<	298	29,0
Personlig bruttoinntekt			
	<200,000 NOK	85	8,2
	200,000–299,999 NOK	79	7,7
	300,000–399,999 NOK	114	11,1
	400,000–499,999 NOK	189	18,3
	500,000–599,999 NOK	159	15,5
	600,000–699,999 NOK	108	10,4
	700-000–799,999 NOK	64	6,2
	800,000–999,999 NOK	58	5,6
	1,000,000 NOK <	42	4,1
	Ønsker ikke å svare (missing)	131	12,7
Høyeste fullførte utdanning			
	Grunnskole	51	4,9
	Videregående	258	25,1

		N	%
	Fagskole og fagbrev	82	8,0
	Universitet/høyskole (4 år eller mindre)	331	32,1
	Universitet/høyskole (mer enn 4 år)	307	29,8

Analysestrategi

Vi har laget deskriptive frekvensanalyser av variablene som inngår i faktorene. Vi kan da sammenlikne hvordan svarene på påstandene fordeler seg på ulike svarkategorier, slik at vi kan se hvilke påstander det er mer eller mindre oppslutning om, både for likestilling og for vold.

For å videre undersøke sammenhenger mellom holdninger til likestilling og holdninger til familievold og vold mot kvinner, kontrollert for bakgrunnsvariabler, gjennomførte vi to sett lineære regresjonsanalyser av de to avhengige variablene (Faktor 1 og 2). Vi undersøkte først hvordan holdninger til likestilling (Faktor 3 og 4), kontrollert for bakgrunnsvariabler, var relatert til holdninger som trivialisierer og unnskylder vold (Faktor 1). Derneft undersøkte vi hvordan holdninger til likestilling (Faktor 3 og 4), kontrollert for bakgrunnsvariabler, var relatert til holdninger som handler om manglende tillit til kvinner og ansvarliggjøring av kvinner når det gjelder vold (Faktor 2). Begge regresjonsanalysene hadde to blokker: Blokk 1 hadde kjønn, alder, utdanning og inntekt som uavhengige variabler, og Blokk 2 inkluderte Faktor 3 og 4, om holdning til likestilling, som uavhengige variabler. Vi gjennomførte analysen i blokker for å kunne studere sammenhengen mellom bakgrunnsvariabler, uavhengige variabler og den avhengige variabelen og hvordan bakgrunnsvariabler endrer seg når man kontrollerer for holdninger.

Resultater

Tabell 3. Deskriptiv statistikk, holdninger til vold og likestilling. Prosentvis fordeling.

	Blokk 1	Blokk 2
	Beta (B) and sig.	Beta (B) and sig.
Kvinner (menn er kodet 0)	-0,108*	-0,052
Alder (under 30 er referansekategori)		
30–44	-0,095*	-0,122*
45–59	-0,170*	-0,155*
Over 60	-0,156*	-0,200*
Brutto årsinntekt (før skatt og fradrag)	-0,046	-0,045
Hva er din høyeste fullførte skolegang?	-0,099*	-0,031
Likestilling i samfunnet og på arbeidsplassen		-0,119*
Likestilling i parforholdet		-0,336*
Konstant (ustandardisert B-verdi)	- -6,070 *	-6,376 *
Justert R2	0,039	0,154

Av frekvensfordelingene (Tabell 4) ser vi at flesteparten av respondentene uttrykker negative holdninger til vold. De påstandene som har en viss oppslutning, handler om ansvarliggjøring av kvinner som forblir i et voldelig forhold, og mistillit til dem som ikke forlater et voldelig forhold. Mens 40,9 % sier seg uenig i at «Kvinner som kjemper om omsorgsretten, dikter opp eller overdriver påstander om vold for å styrke sin sak», er 14 % enige og tror dermed at kvinner lyver om vold i situasjoner hvor de kan tjene på det. De resterende 41 % svarer «verken enig eller uenig». Sammen med et relativt høyt frafall (N = 754) kan det tyde på at mange respondenter har vært tilbakeholdne med å svare, noe som gir grunn til å spørre om det er en påstand det er vanskelig å ta stilling til. Vi finner videre en viss oppslutning om holdninger som tilsier at kvinnene selv har noe av skylden for volden de opplever (10 % er enige, 28,8 % er verken enige eller uenige, og 60 % sier seg uenige). Vi ser også at drøyt 5 % mener det er forholdsvis enkelt å få volden til å stoppe («Jeg tror ikke det er så vanskelig som folk sier for kvinner å forlate et voldelig forhold»), noe som kan tyde på at man ikke har forstått hvor komplekse problemstillinger et voldelig forhold innebærer.

De syv siste spørsmålene i tabellen viser til holdninger til likestilling. Samlet sett ser vi at de aller fleste er positive til likestilling. For de fleste påstandene er det svært få som sier seg «helt enig».

Tabell 4. Regresjonsanalyse av Faktor 1, holdninger som unnskylder og trivialisere vold.

	Blokk 1	Blokk 2
	Beta (B) and sig.	Beta (B) and sig.
Kvinner (menn er kodet 0)	-0,108*	-0,052
Alder (under 30 er referansekategori)		
30–44	-0,095*	-0,122*
45–59	-0,170*	-0,155*
Over 60	-0,156*	-0,200*
Brutto årsinntekt (før skatt og fradrag)	-0,046	-0,045
Hva er din høyeste fullførte skolegang?	-0,099*	-0,031
Likestilling i samfunnet og på arbeidsplassen		-0,119*
Likestilling i parforholdet		-0,336*
Konstant (ustandardisert B-verdi)	-6,070*	-6,376*
Justert R2	0,039	0,154

*signifikant på 5 %-nivået eller mindre

I regresjonsanalysen har variablene gjort rede for 15,4 % av variasjonen i den avhengige variabelen. I Blokk 1 ser vi at kjønn og alder har en negativ og signifikant effekt på holdninger til om vold kan unnskyldes og bør holdes innad i familien. Dette betyr at menn, som er kodet som 1 (kvinner er kodet som 2), er *mer enige* i at vold er et familieanliggende og ofte kan unnskyldes, sammenliknet med kvinner. Effekten av aldersvariablene er også negative og signifikante. Altså later de eldre i mindre grad enn de yngre til å mene at vold skal håndteres i familien, og at det finnes unnskyldninger for volden. Når vi kontrollerer for andre bakgrunnsvariabler, ser vi at inntekt og utdanning også har en positiv effekt som er signifikant. Dette betyr at respondenter med lavere inntekt og utdanning har større tilbøyelighet

enn dem med høyere inntekt og utdanning til å unnskyldte volden og å mene at vold er et familieanliggende.

I Blokk 2 har vi lagt til faktorene om likestilling. Begge disse er positive og signifikante. Desto mer positive holdninger til likestilling, desto mindre unnskylder man volden, og desto mindre mener man at vold er noe man bør ordne internt i familien. Faktoren «holdningen til likestilling i parforholdet» har en større effekt enn faktoren som omhandler likestilling på arbeidsplassen og i samfunnet. Det er også interessant å merke seg at i Blokk 2 er effekten av kjønn, inntekt og utdanning ikke lengre signifikant. Effekten disse hadde på den avhengige variabelen i Blokk 1, ble redusert da vi la til faktorene om holdning til likestilling. Spesielt stor var endringen i effekten av variabelen kjønn mellom Blokk 1 og 2. Kjønnforskjeller i holdning til vold skyldes dermed i stor grad forskjeller i kvinners og menns ulike holdninger til likestilling. Menn har altså mer negative holdninger til likestilling og mener i større grad enn kvinner at vold kan unnskyldes, og at vold bør holdes i familien. Analysen viser med andre ord en viss konsistens i sammenhengen mellom holdninger til likestilling og holdninger til vold.

Tabell 5. Regresjonsanalyse av Faktor 2, holdninger som ansvarliggjør og mistenkeliggjør kvinnen (minimering).

	Blokk 1	Blokk 2
	Beta (B) and sig.	Beta (B) and sig.
Registrert kjønn	-0,348*	-0,155*
Alder (under 30 er referansekategori)		
30–44	0,121*	0,074*
45–59	0,051	0,068
Over 60	0,200*	0,209*
Brutto årsinntekt (før skatt og fradrag)	-0,034	-0,047
Hva er din høyeste fullførte skolegang?	-0,071*	-0,005
Likestilling i samfunnet og på arbeidsplassen		-0,478*
Likestilling i parforholdet		-0,162*
Konstant (ustandardisert B-verdi)	-1,067*	-1,783*
Justert R2	0,153	0,362

*signifikant på 5 %-nivået eller mindre

Tabell 5 viser at denne regresjonsmodellen til sammen har gjort rede for 36 % av variasjonen i holdninger til vold. Variasjonen i faktoren «ansvarliggjøring og mistenkeliggjøring av kvinnen» henger sterkere sammen med de variablene som inngår i modellen enn det vi så i forrige tabell når «vold som familieanliggende» var avhengig variabel. I Blokk 1 ser vi på sammenhenger mellom holdninger som innebærer ansvarliggjøring og mistenkeliggjøring av kvinners utsatthet for og håndtering av vold, og kjønn, alder, utdanning og inntekt. Igjen ser vi store kjønnforskjeller. Inntektsvariabelen og utdanningsvariabelen har ingen signifikant effekt. Tabellen viser derimot at kjønn har en negativ signifikant effekt. Det tyder på at menn sammenliknet med kvinner har mindre tillit og forståelse for kvinners voldserfaringer. Effekten av alder, som også er signifikant, indikerer at eldre i større grad enn yngre mener at kvinner overdriver når det gjelder vold, og at kvinner bør ta litt av ansvaret selv

når de forblir i et voldelig forhold. Spesielt stor er forskjellen mellom referansegruppen (de under 30) og dem over 60 år.

I Blokk 2 har vi lagt til faktorene om likestilling. Også i denne modellen er begge disse faktorene negative og signifikante. Desto mer positive holdninger til likestilling, desto mindre mistillit til kvinners voldserfaringer. I denne modellen har faktoren «likestilling i samfunnet og på arbeidsplassen» større effekt enn faktoren «likestilling i parforholdet». Det var motsatt i forrige analyse. Men i denne modellen, som i forrige, reduseres effekten av kjønn når vi kontrollerer for holdning til likestilling.

Sammenlikner vi begge regresjonsmodellene, har alder motstridende effekter. På en ene siden er eldre mindre unnskyldende til vold og tydeligere på at vold ikke er et familieanliggende (Tabell 4), men på den andre siden er eldre respondenter mer mistenksomme til kvinners fortellinger og erfaringer, og de er mer tilbøyelige til å ansvarliggjøre voldsutsatte kvinner (Tabell 5). At effektene av alder på holdning til vold kan sies å være motsatt i disse to analysene (Tabell 4 og 5), gjør det vanskelig å si noe entydig om sammenheng mellom alder, holdning til likestilling og holdning til vold.

Diskusjon

Vårt første forskningsspørsmål handler om hvordan nordmenn tar stilling til påstander som indikerer hvorvidt man har holdninger som trivialisere og minimerer vold i parforhold, og vi starter diskusjonen med å se nærmere på funnene som framkommer i tabell 3. Vi fant at et stort flertall har negative holdninger til partnervold og ikke syns det kan unnskyldes. Svært få mente at kvinner plikter å bli værende i voldelige forhold og at vold er privat og bør holdes i familien (også vist i tabell 4). Dette kan tolkes som at folk flest ikke aksepterer partnervold, noe som ikke er overraskende tatt i betraktning at vold mot kvinner er blitt synliggjort som et alvorlig samfunnsproblem både globalt og nasjonalt siden slutten av 70-tallet (Bjørnholt 2019, 2; Jonassen 2013, 46–47). I Norge har det vært en omfattende innsats for å forhindre og bekjempe vold i nære relasjoner (se Studsrød et al. 2021, 10–14; Stubberud, Hovde og Aarbakke 2018, 60–70), dels kjempet fram av kvinnekampen (Jonassen 2013, 46), dels for å oppfylle internasjonale avtaler (Skjørten et al. 2019, 14). I tråd med Webster et al. (2018a, 24–31) kan vi også anta at de negative holdningene til partnervold henger sammen med våre overveiende positive holdninger til likestilling, dokumentert før av både Kitterød og Teigen (2021, 20–115) og Tyldum (2019, 39–51) og her bekreftet av våre funn.

Vår analyse viser imidlertid delte meninger knyttet til hvorvidt man kan stole på kvinners fortellinger om vold. En del oppgir at de er «verken enig eller uenig» i påstanden «Kvinner som kjemper om omsorgsretten, dikter opp eller overdriver påstander om vold for å styrke sin sak», noe vi tolker som at de er usikre på om de kan ha tillit til kvinner i slike situasjoner. I Norge kan normen om likestilt foreldreskap føre til kamp om daglig omsorg for barna. Vi kan derfor ikke utelukke at noen kvinner lyver om vold i et forsøk på å få omsorgsretten. Falske anklager om partnervold er omdiskutert i forskningsmiljøer; mens noen hevder at det knapt forekommer, mener andre at det er ganske vanlig (Mazeh og Widrig 2016, 1035). Det kan være at kamper om omsorg bidrar til å svekke oppfatninger av kvinnens troverdighet.

Vi finner også ulike oppfatninger om hvorvidt kvinner som utsettes for vold, selv har noe av ansvaret for volden. Igjen er det en del som ikke tar stilling til påstanden, noe vi tolker som uttrykk for usikkerhet. Ivert, Merlo og Gracia (2017, 561) finner i en sammenlikning av EU-land at ansvarliggjøring er noe mer utbredt i land med mindre likestilling enn i land med mer likestilling. I en annen sammenlikning av EU-land kommer det fram at det er mer

ansvarliggjøring i de nordiske landene enn i land med mindre likestilling, og det gjelder også Norge (Gracia 2014, 380).

Holdninger som ansvarliggjør den voldsutsatte, kan forklares med at mange har en sterk forventning om at dersom man blir slått, går man ut av forholdet (Saur og Grøvdal 2019, 25–28). Det kan være vanskelig å forstå og akseptere at kvinnen blir værende med en voldelig partner. Å bryte ut innebærer krevende oppbruddsprosesser (Bang-Olsen et al. 2022, 242–249) og erkjennelser (Iversen og Rymoene 2016, 17–20). Mange har kanskje ikke kunnskap nok om hvor farlig eller vanskelig det kan være å bryte med voldsutøver, og om de mange grunnene til å bli værende: følelser for partneren, økonomisk avhengighet, ønsket om at barna skal ha et forhold til faren og frykt for mer vold eller for å ikke bli trodd (Bjørnholt 2021, 7–9; Bang-Olsen et al. 2022, 242–249).

I et interaksjonelt perspektiv vil man anta at det er et gjensidig påvirkningsforhold mellom samfunnsmessige strukturer og individuelle holdninger (Vatnar og Bjørkly 2008, 266). Andersen og Stefansen (2020, 68–72) ser ansvarliggjøring i sammenheng med vår tids fokus på individet og vår forståelse av individet som et menneske som handler selv heller enn å bli handlet mot. I et moderne samfunn må man realisere seg selv gjennom å være frigjort, handlekraftig og selvstendig, og i et likestilt samfunn med en velutbygd velferdsstat vil kvinner ha flere muligheter til selvrealisering. De vil ha valgmuligheter og være mindre økonomisk avhengige av en mann enn kvinner i samfunn der man lever i tråd med tradisjonelle kjønnsrollemønstre. Følgelig vil vi anta at kvinner i Norge selv velger hvordan de vil leve, og med hvem (Andersen og Stefansen 2020, 74–78). Iversen og Rymoene (2016, 19–20) hevder at nettopp et ønske om å fremstå som kapabel til å velge og handle kan være en grunn til at kvinner nedtoner volden de er utsatt for. Det som kan høres ut som bortforklaringer og unnskyldninger, er i realiteten måter å presentere seg på som et aktivt subjekt. En slik tankegang kan bidra til å gjøre det vanskeligere for både kvinnene selv og andre å forstå at det er vold kvinnene utsettes for (Andersen og Stefansen 2020, 84). Faren er at når de unnlater å ta et oppgjør med volden, risikerer de å bli gjort ansvarlige. Likestillingen og velferdsstaten gir kvinner frihet, men vi spør oss om individualisering gjør at friheten i noen tilfeller kan oppleves som en plikt til å bli værende i situasjoner fordi de er resultat av egne valg. Når situasjonen innebærer partnervold, vil ansvar (for eksempel for barn) og skam kunne opptre sammen med ansvar for egne valg. Dermed kan det paradokset oppstå at sammenhengen mellom ansvarliggjøring og likestilling er kurvlineær: I et patriarkalsk, ulikestilt samfunn vil det være vanskelig for kvinnen å bryte ut fordi hun blir ansvarliggjort for mannens vold siden det er hennes oppgave å gjøre ham fornøyd, mens hun i et likestilt samfunn vil bli ansvarliggjort fordi hun velger å bli værende, når man antar at hun «bare» kan forlate mannen. Dette viser at det av kvinner kreves en balansegang: De blir holdt delvis ansvarlige for volden dersom de blir værende, samtidig som de blir mistrodd om de går.

Med vår andre problemstilling utforsker vi sammenhenger mellom holdninger til vold og holdninger til likestilling. Regresjonsanalysen viser at holdninger til partnervold henger sammen med holdninger til likestilling, jamfør tabell 5 og 6, på den måten at de som er mindre positive til likestilling, tenderer mot å unnskyldte volden, gjøre kvinnen ansvarlig og mistro kvinners fortellinger og atferd. De som er mer positive til likestilling, noe de aller fleste er, er mindre tilbøyelige til å gjøre det samme. Dette er i tråd med annen forskning, som viser at partnervold er generelt mindre akseptert i mer likestilte land (Sardinha og Catalán 2018,12).

Resultatene våre viste videre at tilbøyeligheten til å mistenkeliggjøre og ansvarliggjøre kvinner som blir utsatt for vold i parforhold, er, alt annet likt, større blant menn enn blant kvinner, større blant personer med lavt utdanningsnivå enn blant personer med høy inn-

tekt og større blant personer med lav inntekt enn blant personer med høy inntekt. Dette gir grunn til å spørre om holdningene preges av hvilke ressurser man har til å ivareta egne interesser. Funnene samsvarer med Gracia, Lila og Santirso (2020, 115), som finner mindre aksept for vold blant dem med høyere utdanning og høyere økonomisk status. Tilsvarende har tidligere forskning vist at det er større tilbøyelighet til å anse vold som mindre alvorlig blant yngre menn med lavere sosial status, uten høyere utdanning og bosatt i distriktene (Karlsson et al. 2020, 426). Generelt er tilbøyeligheten til å ikke ta volden alvorlig større i land med lav likestilling, og den er også forbundet med oppfatninger om at vold er sjeldent (Karlsson et al. 2020, 422–426).

I våre analyser har vi sett at holdninger til likestilling og til vold varierer med alder. Det er med andre ord forskjell på holdninger blant yngre og eldre, men forskjellene er ikke entydige. Funnene antyder at yngre trivialisierer og unnskylder volden mer enn eldre, og særlig gjelder det de yngste. Samtidig har de yngre mer tillit til kvinnen. Dette er i tråd med Ivert, Merlo og Gracia (2017, 561), som finner at eldre menn ansvarliggjør kvinnen mer enn yngre menn, mens yngre menn trivialisierer volden (Karlsson et al. 2020, 426). En mulig forklaring på forskjellene vi finner kan være at unge og eldre i Norge har ulike erfaringer med vold. Eldre voksne har vokst opp med en likestillingskamp der det å definere familievold som et offentlig anliggende var en viktig kampsak, og der myndighetene svarte raskt med politiske føringer og finansiering av tiltak (Jonassen 2013, 46–51). Dette forklarer imidlertid ikke at eldre i større grad enn yngre ansvarliggjør og mistenkeliggjør kvinner. Kanskje kan nettopp en forståelse av alvoret i vold gjøre det vanskelig å tro på fortellinger om vold og akseptere at en voldsutsatt ikke bryter ut av forholdet. Vi kan også spekulere på hvorvidt de eldste, som har vokst opp med større avstand mellom kjønnene, er påvirket av tidligere tiders forestillinger om kvinner som mer styrte av følelser og dermed mer upålitelige enn menn.

Når vi finner at kjønnsforskjeller i holdninger til vold mot kvinner helt eller delvis kan knyttes til forskjeller i holdninger til likestilling, tyder dette på at sammenhengen mellom vold og likestilling ikke bare eksisterer på samfunnsnivå, men også som holdninger på individnivå.

Begrensninger med studien

I denne studien har vi benyttet et utvalg av påstander om holdninger til likestilling og vold validert i australske spørreskjemaundersøkelser. Vår utvelgelse kan ha redusert validiteten.

Spørreskjemaundersøkelsen ble sendt til et panel som har sagt ja til å delta i undersøkelser, og når tilstrekkelig mange hadde svart, ble undersøkelsen stengt for nye deltakere. Begge deler innebærer risiko for skjevhet i materialet, ettersom vi ikke vet om oppfatningene til dem som er mest positive til å svare skiller seg fra andres. En styrke er likevel at respondentene er vektet på en slik måte at de representerer befolkningen i Norge demografisk.

I noen av påstandene brukes begrepet «familievold». Det er rimelig å tro at folk vanligvis tenker på familievold som fysisk vold mot kvinner, en tolking som i vår undersøkelse understøttes av andre påstander som spør spesifikt om situasjoner der kvinnen er den utsatte. Vi kan imidlertid ikke vite sikkert hva respondentene har tenkt på når de har svart. Vi kan heller ikke vite om vi ville fått de samme resultater om vi hadde spurt om partnervold mot menn.

Konklusjon

Ikke uventet viser våre analyser at nordmenn flest har negative holdninger til vold i parforhold. Vi finner kjønnsforskjeller som går ut på at kvinner er mer positive til likestilling og mer negative til partnervold enn menn. Vi ser også at de med lavt utdanningsnivå og de med lav inntekt, sammenliknet med henholdsvis dem med høyere utdanning og dem med høyere inntekt, er mer tilbøyelige til å mistenkeliggjøre og ansvarliggjøre kvinner som lever i voldelige parforhold.

Analysen viser også signifikante sammenhenger mellom holdning til vold og holdning til likestilling. At så få aksepterer partnervold, må ses i sammenheng med at de aller fleste er positive til likestilling. Respondenter med negative holdninger til likestilling mener oftere at vold ofte kan unnskyldes, og at vold bør holdes i familien. Våre funn støtter dermed det Istanbul-konvensjonen (2011) sier om betydningen av likestilling i kampen mot partnervold. Det er dermed liten tvil om at man må fortsette å jobbe med likestilling, særlig med menns holdninger til likestilling, når man skal forebygge vold.

I videre forskning ville det vært interessant å se hvordan de sammenhenger vi har funnet i våre analyser ville artet seg dersom vi spurte mer spesifikt om vold mot menn og skilte tydeligere mellom ulike typer partnervold. I forlengelsen av det vil det også være aktuelt å se på hvordan forståelser og definisjoner av vold kan henge sammen med holdninger til vold.

Finansiering

Artikkelen er basert på data fra prosjektet *The Integrated System of Domestic Violence Prevention*, som er finansiert av norske EØS-midler (Norway Grants).

Referanser

- Andersen, Lotte C. og Kari Stefansen. 2020. «Forhandlinger om verdighet blant kvinner utsatt for partnervold.» I *Vold i nære relasjoner i et mangfoldig Norge*, redigert av Anja Bredal, Helga Eggebø og Astid Eriksen, 67–86. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Bang-Olsen, Ingrid, Margunn Bjørnholt, Mona-Iren Hauge og Parvin Kiamanesh. 2022. «Voldsutsatte kvinners oppbruddsprosesser.» *Fokus på familien* 50 (3): 234–252. Hentet 13.01.2023. <https://doi.org/10.18261/fokus.50.3.5>
- Bjørnholt, Margunn. 2019. «Vold i parforhold – fortsatt et likestillingsproblem.» I *Vold i nære relasjoner. Forståelser, konsekvenser og tiltak*, redigert av Elisiv Bakketeig Kristin Skjørten, Margunn Bjørnholt og Svein Mossige, 33–49. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bjørnholt, Margunn. 2020. «Vold, kjærlighet og makt i likestillingslandet.» *Vold i nære relasjoner i et mangfoldig Norge*, redigert av Anja Bredal, Helga Heggebø og Astrid Eriksen, 31–46. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Bjørnholt, Margunn. 2021. «I skyggen av likestillingen : voldsutsatte mødre i Norge.» *Norsk sosiologisk tidsskrift* 5 (6): 1–8. Hentet 12.01.2023. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2021-06-04>
- CEW (Committee on the Elimination of Discrimination against Women). 2012. «Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women» UN, EDAW/C/NOR/CO/8. Hentet 12.01.2023. <https://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/docs/co/cedaw-c-nor-co-8.pdf>
- Dale, Maria Teresa Grønning, Helene Flood Aakvaag, Ida Frugård Strøm, Else-Marie Augusti og Anja Duun Skauge. 2023. *Omfang av vold og overgrep i den norske befolkningen*. 2023. NKVTS rapport nr 1.

- Flood, Michael og Bob Pease. 2009. «Factors influencing attitudes to violence against Women.» *Trauma, Violence & Abuse* 10 (2): 125-142. Hentet 19.01.2023. <https://doi.org/10.1177/152483009334131>
- Gracia, Enrique. 2014. «Intimate partner violence against women and victim blaming attitudes among Europeans.» *Bulletin of the World Health Organization* 92 (5): 380–381. Hentet 13.01.2023. <https://doi.org/10.2471/BLT.13.131391>
- Gracia, Enrique og Juan Merlo. 2016. «Intimate partner violence against women and the Nordic paradox.» *Social Science & Medicine* 157: 27–30. Hentet 13.01.2023. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2016.03.040>
- Gracia, Enrique, Marisol Lila og A. Faraj Santirso. 2020. «Attitudes toward intimate partner violence against women in the European Union: A systematic review.» *European Psychologist* 25 (2): 104–21. Hentet 13.01.2023. <https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000392>
- Gram, Karin Hamre. 2019. «Fedrekvoten fortsetter å fenge» Statistisk sentralbyrå. Publisert 5. desember 2019. Hentet 19.01.2023. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/fedrekvoten-forsetter-a-fenge>
- Istanbul-konvensjonen. 2011. «Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner. CETS 210». LOV 11-05-2011 Lovdata. Hentet 12.10.2022. <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/2011-05-11-22>
- Iversen, Anne og Kristin Rymo. (2016) «Nyanser av vold? Unge jenters erfaringer i voldelige kjærestere relasjoner.» *Tidsskrift for Ungdomsforskning* 16 (2): 3–22. Hentet 13.01.2023. <https://journals.oslomet.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/1891>
- Ivert, Anna-Karin, Juan Merlo og Enrique Gracia. 2017. «Country of residence, gender equality and victim blaming attitudes about partner violence: a multilevel analysis in EU.» *The European Journal of Public Health* 28 (3) 559–564. Hentet 13.01.2023. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckx138>
- Johnson, Michael P. (2008). *A Typology of Domestic Violence. Intimate Terrorism, Violent Resistance and Situational Couple Violence*. Boston: Northeastern University Press.
- Jonassen, Wenche. 2013. «Fra kvinnemishandling til vold i nære relasjoner. Regjeringens handlingsplan mot vold.» *Tidsskrift for kjønnsforskning* 37 (1): 46–62. Hentet 12.01.2023. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1781-2013-01-04>
- Justis- og beredskapsdepartementet. u.å. «Frihet fra vold. Regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021-2024.» Hentet 12.10.2022. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/regjeringens-handlingsplan-for-a-forebygge-og-bekjempe-vold-i-na-re-relasjoner-20212024/id2868714/>
- Justis- og politidepartementet. u.å. «Vendepunkt. Handlingsplanen mot vold i nære relasjoner.» 2008-2011. Hentet 12.10.2022. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/vendepunkt--handlingsplan-mot-vold-i-na/id500470/>
- Karlsson, Matilda, Maria Wemrell, Juan Merlo og Anna-Karin Ivert. 2020. «Intimate partner violence against women in the EU: A multilevel analysis of the contextual and individual impact on public perceptions.» *Women og Criminal Justice* 32 (5): 417–430. Hentet 12.12.2022. <https://doi.org/10.1080/08974454.2020.1835792>.
- Kitterød, Ragni Hege og Mari Teigen. 2021. «Feminisme og holdning til likestilling-tendenser til polarisering?», *Notat*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning. Hentet 20.12.2022. <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2756827>
- Mazeh, Yoav og Martin Widrig. 2016. «The Rate of False Allegations of Partner Violence.» *Journal of Family Violence* 31: 1035–1037. Publisert 05.10.2016, hentet 20.01.2023 <https://doi.org/10.1007/s10896-016-98822-3>

- NOU 2003: 31. *Retten til et liv uten vold. Menns vold mot kvinner i nære relasjoner*. Utredning avgitt til Justis- og politidepartementet. Statens forvaltningstjeneste. Informasjonsforvaltning. Hentet 10.10.2022. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2003-31/id148994/>
- NOU 2020: 17. *Varslede drap? Partnerdrapsutvalgets innstilling*. Oslo: Utredning avgitt til Justis- og beredskapsdepartementet. Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, Teknisk redaksjon. Hentet 10.10.2022. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-17/id2791522/>
- Nygård, Geir. 2021. «35 prosent har høyere utdanning.» Statistisk Sentralbyrå. Publisert 11. august 2021. Hentet 19.01.2023. <https://www.ssb.no/utdanning/utdanningsniva/statistikk/befolkningens-utdanningsniva/artikler/35-prosent-har-hoyere-utdanning>
- Sardinha, Lynnmarie og Hector E. Nájera Catalán. 2018. «Attitudes towards domestic violence in 49 low-and middle-income countries: A gendered analysis of prevalence and country-level correlates.» *PLOS ONE* 13 (10):1–18. Hentet 13.01.2023. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0206101>
- Saur, Randi og Yngvil Grøvdal. 2019. *Beskyttelse og verdighet. Handlemåter hos kvinner som ikke kontaktet hjelpeapparatet mens de levde med vold fra mannlig partner*. NKVTS rapport nr. 6.
- Skjørten, Kristin, Elisiv Bakketeig, Margunn Bjørnholt og Svein Mossige. 2019. «Vold i nære relasjoner – et felt i bevegelse.» I *Vold i nære relasjoner Forståelser, konsekvenser og tiltak*, redigert av Elisiv Bakketeig Kristin Skjørten, Margunn Bjørnholt og Svein Mossige, 13–33. Oslo: Universitetsforlaget.
- Steffensen, Kjartan. 2016. «Norge bedre enn EU-snittet på fem av åtte utdanningsmål.» *Samfunnsspeilet* 2/2016, 19–26. Hentet 19.01.2023. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/ssp/attachment/269777?ts=155588a7588>
- Stubberud, Elisabeth, Karin Hovde og Mari Helenedatter Aarbakke. 2018. *The Istanbul convention the Nordic way*. KUN: Forlaget Nora. Hentet 19.01.2023 https://www.kun.no/uploads/7/2/2/3/72237499/stubberud_hovde_and_aarbakke_the_istanbul_convention_the_nordic_way_2018.pdf
- Studsrod, Ingunn, Irina Erdvik, Brita Gjerstad, Kathrine Skoland og Svein Ingve Nødland. 2021. «Prevention of domestic violence: Literature and document review concerning the prevention of domestic violence, support of family relations and accessibility of services in Norway.» Stavanger: Universitetet i Stavanger. <https://doi.org/1031265/usps.100>
- Tyldum, Guri. 2019. *Holdninger til diskriminering, likestilling og hatprat i Norge*. 2. utg. Fafo-rapport 26.
- Vatnar, Solveig Karin Bø og Stål Bjørkly. 2008. «An interactional perspective of intimate partner violence: An in-depth semistructured interview of a representative sample of help-seeking women.» *Journal of Family Violence* 23: 265–279. Hentet 20.12.2022. <https://doi.org/10.1007/s10896-007-9150-7>
- Webster, Kim mfl. 2018a. «Methodology report: Survey redevelopment and implementation of the 2017 National Community Attitudes towards Violence against Women Survey (NCAS)» (ANROWS Insights, 12/2018). Sydney, NSW: ANROWS. Hentet 05.02.2021 <https://www.anrows.org.au/publication/survey-redevelopment-and-implementation-of-the-2017-national-community-attitudes-towards-violence-against-women-survey-ncas-methodology-report/>
- Webster, Kim mfl. 2018b. «Australians' attitudes to violence against women and gender equality. Findings from the 2017 National Community Attitudes towards Violence against Women Survey (NCAS).» *Research report 03, Sydney, NSW, ANROWS*. Hentet 05.02.2021. <https://www.anrows.org.au/publication/australians-attitudes-to-violence-against-women-and-gender-equality-findings-from-the-2017-national-community-attitudes-towards-violence-against-women-survey/>

- Webster, Kim, Andrew Ward, Kristin Diemer, Michael Flood, Nikki Honey, Jenny Morgan, Violeta Politof, Anastasia Powell og Julie Stubbs. 2021. «How are gender inequality and violence against women related? Findings from a population-level community attitudes survey.» *Australian Social Policy Association* 56: 374–392. Hentet 14.05.2022. <https://doi.org/10.1002/ajs4.158>
- WHO. 2021. «Violence against women» World Health Organization. Publisert 09.03.2021, hentet 19.01.2023. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>
- World Economic Forum. 2022. Global Gender Gap Report 2022. Publisert 13.07.2022, Hentet 19.01.2023. https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2022.pdf
- Zapata-Calvente, Antonella Ludmila, Jesús L. Megías, Miguel Moya og Dominik Schoebi. 2019. «Gender-Related Ideological and Structural Macrosocial Factors Associated With Intimate Partner Violence Against European Women.» *Psychology of Women Quarterly* 43 (3): 317–334. Hentet 13.01.2023. <https://doi.org/10.1177/0361684319839367>
- Zedine, Salah Eddine og Erik Fjærli. 2022. «Andelen kvinner i styre og ledelse øker sakte.» Publisert 8. mars 2022. Hentet 19.01.2023: <https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/eierskap-og-roller/statistikk/styre-og-leiing-i-aksjeselskap/artikler/andelen-kvinner-i-styre-og-ledelse-oker-sakte>
- Østbakken, Kjersti Misje og Marte Marie Frisell. 2021. «Lønnsforskjeller mellom kvinner og menn – hvilken rolle spiller bedriften?» *Tidsskrift for kjønnsforskning* 45 (1): 21– 38. Hentet 20.01.2023. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1781-2021-01-03>